

בס"ד. שיחת ש"פ במדבר, מבה"ח וער"ח סיון, ה'תשכ"ב.

בלתי מוגה

א. פרשת¹ במדבר קורין תמיד לפני שבועות².

טעם הדבר הוא, בכדי להפסיק בין התוכחה שבפרשת בחוקותי למתן-תורה. אבל, כיון שכל עניני התורה — בתוכם גם הענין דסמוכין — הם בדיוק, עכצ"ל, שקריאת פרשת במדבר דוקא קודם שבועות היא לא רק בכדי להפסיק בין התוכחה למתן-תורה³, אלא גם בגלל שהענינים המדוברים בפרשה זו הם הכנה לקבלת התורה⁴.

בפרשת במדבר מדובר בעיקר אודות מנין בני"י, ובגלל המנין שבפרשה זו (והמנין שבפרשת פינחס⁵) נקרא כל הספר בשם חומש "הפקודים"⁶. וכפי שמצינו בענין נוסף של מנין שהוא הכנה למתן תורה: ספירת העומר⁷.

וצריך להבין: מהי מעלת המנין, ועד כדי כך שזהו הכנה למתן תורה?

ב. בטעם ציווי הקב"ה למנות את בני"י, איתא במדרש⁸ שזהו בגלל חשיבותם של בני"י: "נמשלו ישראל כערימה של חטים, מה החטים הללו נכנסות לאוצר במנין, כך אמר הקב"ה שיהיו ישראל נמנים בכל שעה"⁹.

קוראין גם פ' וילך קודם ר"ה) — כי הענין בזה, שלפעמים צ"ל תוספת הכנה למתן (ולר"ה), אבל לא תמיד, משא"כ בהנוגע לפ' במדבר (ופ' נצבים).

(5) עיין פרש"י יומא סח, ב.

(6) יומא שם. סוטה לו, ריש ע"ב. מ, ב (במשנה).

(7) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 976 ואילך. ע' 995 ואילך.

(8) במדבר"ר פ"א, ד. וראה פרש"י ריש פרשתנו.

(9) ומסיים: "לכך נאמר (שה"ש ז, ג) בטנך ערמת חטים כו'. אבל התבן והקש אינן נמנים ולא נמדדין, כך אומות העולם נמשלו כתבן וכקש, שנאמר (תהלים פג, יד) כקש לפני רוח,

(1) שיחה זו (שבה נכללו שיחות א"ב: (א) ע"ד מנין בני ישראל, (ב) ע"ד ספירת העומר) — הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ד בתחלתו. במהדורה זו ניתוספו ע"י המו"ל עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה. (2) תוד"ה קללות שבתו"כ — מגילה לא, ב.

(3) ובדוגמת פרשת נצבים שקוראין קודם ר"ה, שאינו רק בכדי להפסיק בין התוכחה דפ' תבא לר"ה (תוס' שם), אלא גם לפי ש"אתם נצבים היום" קאי על ר"ה (לקו"ת ר"פ נצבים).

(4) מובן שאין קושיא ממה שלפעמים קוראין גם פ' נשא קודם עצרת (ולפעמים

אך אינו מובן: הסיבה שאדם מונה חטים בגלל החשיבות והיוקר שלהם, הרי זה בכדי לידע מנינם; אבל הקב"ה יודע את מספר בני"ג גם מבלי למנותם, ולמה צוה למנותם?

בשל"ה¹⁰ — הובא ונתבאר בחסידות¹¹ — איתא שע"י המנין נעשו בני"ג "דבר שבמנין", ו"דבר שבמנין לא בטל"¹²: בני"ג בין אומות העולם הרי הם "כבשה בין שבעים זאבים"¹³, וא"כ יכולים להתבטל ח"ו בין אוה"ע, ולכן צוה הקב"ה למנות את בני"ג, בכדי שיהיו "דבר שבמנין", שאינו בטל.

אבל עדיין אינו מובן:

טעם הדין ש"דבר שבמנין לא בטל", הוא, בגלל שמנין מורה על חשיבותו של הדבר הנמנה, ודבר חשוב לא מתבטל. ונמצא, שלא המנין פועל שהדבר לא יתבטל; המנין הוא רק סימן להורות על חשיבות הדבר. וכיון שבני"ג הם דבר חשוב, הם ראויים להימנות בגלל חשיבותם — הרי הם "דבר שבמנין" גם כאשר אינם נמנים בפועל¹⁴, וא"כ, למה הוצרכו למנותם בפועל?

ג. כאמור לעיל הנה פרשת במדבר היא הכנה למתן-תורה. החידוש של מתן תורה הוא הקשר של עליונים ותחתונים¹⁵ — רוחניות עם גשמיות: המצוות שלפני מתן-תורה, לא היתה להם השפעה על הדברים הגשמיים שבהם נתקיימו, שתהי' בהם קדושה¹⁶; מתן-תורה פעל נתינת-

14) וכמו בדין דבר שבמנין שאינו בטל, "כל דבר שיש בני אדם המקפידין עליו מפני חשיבותו למכרו במנין" (פרש"י ביצה שם) — שבודאי אין צורך שיהי' נמכר במנין בפועל דוקא, אלא העיקר היא עצם חשיבותו, שמצד זה הרי הוא ראוי להיות נמנה אם ימכרוהו, גם אם בפועל לא יבוא לעולם להיות נמכר במנין. ועד"ו בנדו"ד, שהעיקר הוא עצם החשיבות דבני"ג, שמצד זה ראויים הם להימנות, גם אם לעולם לא ימנום בפועל. ולהעיר גם ממ"ש (תבוא כח, סח) "והתמכרתם גו' ואין קונה" (מהנחה בלתי מוגה).

15) ראה שמו"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו. ועוד.

16) ראה שהש"ר פ"א ע"פ לריח שמנין. לקו"ש שם ע' 757 ואילך.

וכן ובית עשו לקש (עובדי' א, יח), למה, שאין להקב"ה הני' מהם. . אבל ישראל יש להקב"ה הני' מהם. . לכך נמשלו כחטים". ובהמשך דברי המדרש (פ"ד, א): "אבל ישראל צדיקים הם, כולם חטים אגודיהם, שנאמר (ישעי' ס, כא) ועמך כולם צדיקים, וכה"א (שה"ש ד, ז) כולך יפה רעייתי ומום אין בך, לכך דקדק במנינם של ישראל" (מהנחה בלתי מוגה).

10) חלק תושב"כ, שלשה מחנות (שמו, א).

11) ד"ה צהר תעשה לתבה תרע"ג (המשך תער"ב ח"א ע' קסז).

12) ביצה ג, ב. שו"ע יו"ד סק"י ס"א.

13) אסת"ר פ"י, יא. תנחומא תולדות ה. וראה ג"כ יומא טז, ב.

כח, שע"י עבודת בני" בקיום המצוות יזכרו את גשמיות העולם ויפעלו בו קדושה.

כיון שעבודת בני" לאחרי מתן-תורה היא לפעול קדושה בעולם, שהעולם עצמו יהי' דירה לו יתברך — צריך להיות החשיבות והכח של בני" באופן שיהי' ניכר בעולם:

אילו החשיבות של בני" היתה נשארת ברוחניות, ולא היתה מתבטאת גם בגשמיות — הנה אע"פ שגם אז לא היו בני" בטלים בעולם שמסביבם; העולם לא הי' שולט ח"ו עליהם למנעם ח"ו מעבודתם בנוגע לעצמם, מ"מ, לא הי' ביכולת הכח והחשיבות שלהם לפעול ולהשפיע על העולם הגשמי.

ולכן הוצרכו למנותם בפועל, בכדי לבטא את חשיבותם בפעולה שנראית בעולם הגשמי, שדוקא אז יכולה החשיבות והכח שלהם לפעול גם בעולם הגשמי¹⁷.

עפ"ז מובנת גם השייכות של פרשת במדבר עם מתן-תורה: עי"ז שמנו את בני" בפועל וחשיבותם באה לידי ביטוי בפעולה בעולם — יכולים הם לעשות מהעולם מקדש לו יתברך, שזוהי התכלית של מתן-תורה.

ד. עפ"ז יובן גם הטעם שמנין בני" הי' רק "מבן עשרים שנה ומעלה"¹⁸ — דלכאורה היו צריכים למנות את כל בני", בכדי שכולם יהיו "דבר שבמנין" ועי"ז לא יבטלו ח"ו בין אומות העולם, ולמה מנו רק "מבן עשרים שנה ומעלה"?

החילוק בין העבודה שיהודי צריך לעשות לפני עשרים שנה לעבודה שצריך לעשות מבן עשרים שנה ומעלה הוא:

עד עשרים שנה צריכה להיות עיקר העבודה בלימוד התורה¹⁹ (בן

התורה:

ובהקדם דברי המדרש (שהש"ר פ"א, ד):
 "בשעה שעמדו ישראל לפני הר סיני לקבל התורה, אמר להם הקב"ה . . הביאו לי ערבים טובים שתשמרוה ואני נותנה לכם, אמרו לפניו, רבש"ע אבותינו ערבים לנו, אמר להם, אבותיכם צריכין ערבים . . ערכך צריך ערב וכו", עד ש"אמרו הרי בנינו עורבים אותנו", ואז "אמר הקב"ה הא ודאי ערבים טובים, על ידיהם אתננה לכם".

17) וכיון שאופן פעולת בני" בעולם היא באופן שכל שבט במסילתו יעלה, שיש לו שער מיוחד כו' שעל ידו נעשית הן העלאת העולם מלמטה למעלה והן ההמשכה בעולם מלמעלה למטה, לכן הוצרך להיות מנין בני" באופן שנמנה גם כל שבט בפני עצמו (מהנחה בלתי מוגה).

18) פרשתנו א, ג.

19) ולהעיר, שלימוד התורה קודם עשרים שנה שייך ביותר לכללות הענין דקבלת

חמש, צריך ללמוד חמש שנים מקרא; לאחרי כן — חמש שנים משנה ולאחרי כן — חמש שנים תלמוד²⁰), והרי לימוד התורה עיקרו לא בכדי שע"י הלימוד גופא יפעל בעולם, אלא בכדי לפעול על עצמו²¹. ובכלל, בשביל הבנת שכל, יש מעלה בהתבודדות מהעולם.

אבל בן עשרים — לרדוף; בגיל עשרים צריכים להיות "יוצא צבא", לצאת במלחמה לכבוש את העולם — "פרו ורבו ומלאו²² את הארץ וכבשוה"²³ — ולעשות ממנה דירה לו יתברך, ע"י קיום המצוות²⁴.

ולכן לא הי' צורך למנות את אלו שהיו לפני עשרים שנה, כי עבודתם בעיקרה אינה לפעול בעולם, אלא לפעול על עצמו, ובשביל עבודה זו מספיקה החשיבות שיש לבני"י בעצם, כנ"ל; משא"כ אלו שלאחרי עשרים שנה, "יוצאי צבא", לפעול ולכבוש את העולם — צריכה חשיבותם לבוא בגילוי באופן שתהי' ניכרת גם בעולם.

ה. כאמור לעיל, נקרא ספר במדבר בשם "חומש הפקודים". שם — ובפרט בלשון הקודש — מורה על תוכנו של הדבר הנקרא בשם זה²⁵.

בהל' ת"ת — חמש שנים מקרא, חמש שנים משנה וחמש שנים תלמוד, ש"חייב הוא מן התורה .. שילמדנו היטב לידע כל התורה שבכתב ושבע"פ כולה" (פ"א ה"ד), נמצא, שלימוד התורה עד עשרים שנה — כולל גם חמש שנים דלימוד התלמוד, שעד אז נמצא אצל אביו שמלמדו תורה — נכלל בהענין ד"בנינו עורבים אותנו", שע"י זכו בני"י לקבלת התורה (מהנחה בלתי מוגה).

20) אבות פ"ה מכ"ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"א.

21) ראה עירובין נד, א. נה, א. וראה לקו"ש שם ע' 774 ואילך (תו"מ חל"ב ע' 201 ואילך), בענין הפרש שבין "זקן שקנה חכמה" (תורה) ל"בא בימים", מצות.

22) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג סה"א: "יוליד בניו הרבה".

23) בראשית א, כח.

24) ומ"ת — שהמנין הכנה לזה — הרי הי' דוקא ע"י שהקדימו נעשה (עשיית המצות) לנשמע (תורה). וראה לקו"ת פרשתנו טז, ג.

25) ראה ב"ר פי"ז, ד. של"ה בהקדמה בית המקדש בסופו (יד, א). תניא שעיהו"א פ"א.

ולכאורה אינו מובן: מהי חשיבותה של הערבות של "בנינו", בה בשעה שאינם חייבים במצוות, ובודאי שאין זה מגיע להמעלה דמצווה ועושה? אך הענין הוא — כפי שמבאר רבינו הזקן בהל' ת"ת (בתחלתן) ש"אע"פ שהקטן פטור מכל המצוות, וגם אביו אינו מחוייב לחנכו במצוות מן התורה אלא מדברי סופרים*, אבל תלמוד תורה מצות עשה מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה .. שנאמר (עקב יא, יט) ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם". וזהו "בנינו עורבים אותנו", היינו, שמבטיחים לקיים את החיוב ללמד תורה את בניהם, וכיון שמדובר אודות בניהם, ומטבע האדם שבנו חשוב ויקר אצלו עוד יותר מאשר עצמו, לכן "אמר הקב"ה הא ודאי ערבים טובים, על ידיהם אתננה לכם".

וכיון שבחיוב האדם ללמד את בנו תורה נכלל כל סדר הלימוד שמבאר רבינו הזקן

* פרטי הדיעות בזה — ראה אנציק' תלמודית (כרך טז) ערך נונוך בתחלתו (ע' קסב). וש"נ.

וכיון שספר במדבר נקרא "פקודים" — בעיקר על שם הסדרה הראשונה — הרי זה ראוי שהתוכן של פרשת במדבר הוא עצם ענין המנין. ובהמנין עצמו (לא רק בתור סימן על חשיבות) יש מעלה גדולה, שמצד מעלה זו נעשית פרשת במדבר הכנה למתן-תורה. וכנ"ל שעד"ז מהוה גם ספירת העומר הכנה למתן-תורה, אף שבספירת העומר לא שייך ענין החשיבות הנ"ל.

תכונת המנין היא — שכולם שוים; הגדול אינו יותר מאחד, והקטן אינו פחות מאחד²⁶. ובוזה משתווים מנין בני"ו וספירת העומר: במנין בני"ו — הנה מבלי הבט של השינוי והחילוק בין מדרגותיהם של הנמנים, נמנה כל אחד מישראל באותו מספר — אחד; ובאופן כזה נמנים מ"ט ימי העומר, מבלי הבט על החילוקים שבין הימים הנמנים, אם הם ימי החול, ר"ח, חול המועד, יום טוב ושבתות, נמנה כל יום במספר שוה.

המנין של כל בני"ו בשוה, מורה על עצם הנשמה שבבני"ו. מצד כחותיהם הגלויים, שכל ומדות — יש חילוקים בין אחד לחבירו, אבל מצד עצם הנשמה שוים כל בני"ו²⁷.

החילוק בין העבודה מצד כחות הגלויים לעבודה מצד עצם הנשמה: כאשר העבודה היא רק מצד כחות הגלויים, הבנה או רגש — אזי המציאות שלו ("זיין אייגענער איך") היא דבר בפני עצמו מאלקות, ועבודתו בקיום התורה ומצוות היא כמו דבר נוסף על מציאותו — הוא מקיים תורה ומצוות מפני שכך דורשים כחותיו, השכל והרגש שלו; משא"כ כאשר מעורר את עצם הנשמה, שהיא "יחידה לייחדך"²⁸, אזי נעשית כל עצמיותו דבר אחד עם אלקות — "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד"²⁹.

ועבודה זו שמצד עצם הנשמה, שמצדה נמנים כל ישראל בשוה, מתבטאת בענין ספירת העומר, שכל הימים נמנים בשוה:

כאשר העבודה היא רק בשכל ומדות, אזי ישנו חילוק בין יום חול לר"ח יום טוב ושבת: את העבודה של ר"ח יו"ט ושבת הוא עושה מתוך חיות, ואילו בבוא העבודה בעניני חול — "בכל דרכיך דעהו"³⁰ — אין לו כבר חיות בזה.

28) נוסח הושענות דיום ג' דחה"ס.

29) ראה זח"ג עג, א.

30) משלי ג, ו. וראה לקמן הערה 34,

ובהנסמן שם.

26) ראה גם שיחת ש"פ בהו"ב, מבה"ח

סיון דאשתקד בתחלתה (תו"מ ח"ל ע' 312).

וש"נ.

27) תניא פ' לב.

אבל כאשר מעורר את עצם הנשמה, וכל עצמיותו נעשית חד עם אלקות, וזה פועל בו על המוחין והמדות — אזי אין אצלו חילוק בין חול לשבת; כל הזמנים, וכל מה שעושה, חדור באלקות³¹.

ולכן מהוה מנין בני" וספירת העומר הכנה למתן-תורה — "אנכי הוי' אלקיך"³², שאלקות הוא (לא דבר נוסף על מציאותו של יהודי, אלא) "אלקיך" — כחך וחיותך³³, ולכן עובד את ה' לא רק בלימוד התורה וקיום המצוות, אלא "בכל דרכיך דעהו"³⁴.

1. מהצורך בשני המנינים, הן ספירת העומר והן מנין בני" שבפרשת במדבר, קודם מתן-תורה, מובן, שבכל א' מהם יש מעלה מיוחדת שאין בזולתו, ודוקא ע"י שני המנינים יחדיו נעשים כלי לקבלת התורה:

מנין בני" אינו קשור עם דבר נוסף מלבד המנין כשלעצמו; אבל ספירת העומר היא כשמה — ספירת העומר: מונים כמה ימים עברו מהקרבת העומר; זהו מנין שקשור עם עבודה.

ומזה מובן, שמנין בני" קשור עם עצם הנשמה, שהיא תמיד בשלימות. בעצם הנשמה אין צורך בעבודה כלל, ואין זה אלא שיכולה להיות בהעלם, וע"י המנין (כולם בשוה) מעוררים ומגלים אותה. משא"כ ספירת העומר היא העבודה בכחות פנימיים (של נפש האלקית ושל נפש הבהמית³⁵), שצריכים לזככם ולהעלותם ע"י עבודה — תחילה באופן כללי ע"י העבודה דהקרבת העומר, ואז גם באופן פרטי: בכל יום ממ"ט ימי הספירה צריכים לברר מדה אחת פרטית (כידוע החשבון ד"שבע שבתות תמימות³⁶), שבכל אחד ישנם שבע מדות, וכל מדה כלולה מכל שבעת המדות, ולכן צריכים בכל יום לברר מדה פרטית אחת).

וזהו גם הטעם הפנימי לכך שספירת העומר צריכה להיות "לכל

(פ"ג ה"ג): "והוא שאמר שלמה בחכמתו בכל דרכיך דעהו", וכמאמר רז"ל (ברכות סג, א) ש"בכל דרכיך דעהו" היא "פרשה קטנה שכל גופי תורה תלוין בה" (מהנחה בלתי מוגה).
 (35) וכמש"נ (שה"ש א, ד): "משכני" — לשון יחיד, בחג הפסח — "אחריך נרצה", לשון רבים, נפש האלקית ונפש הבהמית, בספירת העומר (אוה"ת להצ"צ על שה"ש עה"פ משכני (ע' נח ואילך). וש"נ).
 (36) אמור כג, טו.

31) ראה גם לקו"ש ח"ג ע' 918 (תו"מ חכ"ה ע' 102 ואילך).

32) יתרו כ, ב.

33) ראה טושו"ע ואדה"ז או"ח ס"ה. לקו"ת בלק עג, ג. פינחס פ, א. ובכ"מ.

34) וכפס"ד הרמב"ם (הל' דעות פ"ג ה"ב): "צריך האדם שיכוין לבו וכל מעשיו לידע את השם ברוך הוא... כיצד וכו'" (וכפי שמבאר לאח"ז (רפ"ה) ש"החכם... צריך שיהי' ניכר במעשיו, במאכלו ובמשקלו וכו'") ומסיים

אחד ואחד³⁷; הספירה אינה קשורה עם כלל ישראל, אלא עם כל יהודי בפני עצמו, ועד שיכולה להיות מציאות שיהודי (יספור ספירה אחרת מחבירו, או) לא יספור כלל — לא כמו מנין בני" שבפרשת במדבר שמשה מנה, את כל בני" וכולם בשוה, כיון שזה שייך לעצם הנשמה. והיינו לפי שענינה של ספירת העומר הוא לזכך את הכחות הפנימיים, שבה חלוק אחד מחבירו.

ז. ואין זה סתירה להאמור לעיל, שמזה שבספירת העומר נמנים בשוה כל הימים, הן ימות החול והן ר"ח יו"ט ושבת (שבעבודה בעניני חולין יש לו אותה חיות כמו בעבודה דשבת ויו"ט), מוכח שספירת העומר קשורה עם עצם הנשמה — כי, העבודה דספירת העומר בהכחות פנימיים היא "ממחרת"³⁶ השבת³⁸, היינו, להעלות את הכחות ולהמשיך בהם את האור — "וספרתם לכם"³⁶, מלשון אבן ספיר³⁹ — של עצם הנשמה.

מנין בני" ענינו לעורר את העצם (מלמעלה למטה) עד שיפעל את חשיבותם בעולם; ואילו ספירת העומר ענינה — לברר את הכחות הפנימיים ולהעלותם (נרוצה מלמטה למעלה), שהנהגתם תהי' כפי המתחייב מצד עצם הנשמה⁴⁰.

הם לא רק רצון וחפץ בלבד (באופן שאח"כ שוכב לישון...), אלא שכתוצאה מזה הרי הוא בודק ומטהר את עצמו ("וספרה לה") שיהי' מוכן וראוי לקבלת התורה בכל הצירוף קומה שלו [ובלשון הכתוב (פ' ראה טז, ט): "מהחל חרמש בקמה", "קמה" מלשון "קומה" (ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתפ"ט ס"ד. וש"נ. וראה גם לקו"ת פרשתנו טז, ד. ובכ"מ)], ועד שהבדיקה והטהרה היא בנוגע לעצם החיות — שזהו ענין הדם, שהוא הנפש, שנמצא בכל הגוף בשוה, להיותו למעלה מהתחלקות האברים (ראה לקו"ת פרשתנו יג, א. ובכ"מ), והיינו, לפעול בפרטי האברים (כחות פרטיים) שיתעלו לעצם החיות (עצם הנשמה).

וזהו גם הטעם לכך שספירת העומר היא (א) באופן שמברכים בכל יום ברכה בפני עצמה (גם להדעה שספירת העומר היא מצוה אחת), (ב) והספירה אינה במספר סידורי, יום אחד, יום שני, יום שלישי וכו', אלא במנין הכולל, שני ימים, שלשה ימים וכו' — כי,

37) מנחות סה, ב. וראה לקו"ש שם ע' 995 ואילך.

38) ראה לקו"ת אמור לו, ב. ובכ"מ.

39) שם לה, ב.

40) ובפרטיות יותר:

בביאור תוכן הענין דספירת העומר, איתא בר"ן סוף פסחים (מהגדה): "בשעה שאמר להם משה תעבדון את האלקים על ההר הזה, אמרו לו ישראל, משה רבינו, אימתי עבודה זו, אמר להם לסוף חמישים יום, והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו כו", מצד גודל התשוקה והגעגועים לקבלת התורה.

ובזהר (ח"ג צו, סע"א) איתא, שספירת העומר, "וספרתם לכם גו' שבע שבתות" הוא ע"ד ספירת ז' נקיים דטהרת אשה לבעלה, כמ"ש (מצורע טו, כח) "וספרה לה", כהכנה ליהיוד בזמן מ"ת.

והרי פנימיות התורה (הטעם שהובא בזהר) ונגלה דתורה (הטעם שהובא בר"ן) ענינם אחד — שהתשוקה והגעגועים לקבלת התורה

ח. עפ"ז יובן הצורך בשני המנינים קודם מתן-תורה:

החידוש של מתן-תורה, ש"העליונים ירדו לתחתונים והתחתונים יעלו לעליונים"¹⁵, הוא גם בנוגע לנפש האדם⁴¹, שעצם הנשמה — "עליונים", תתקשר עם הכחות התחתונים, שכל ומדות — "תחתונים". כלומר, שגם בשכל שבמוח ובמדות שבלב יהי' מונח אלקות (לא כמו דבר נוסף, ולא באופן מוגבל, אלא) כמו בעצם הנשמה, שהיא "חבוקה ודבוקה בך, יחידה לייחדך"²⁸.

וחידוש זה הי' תיכף בדיבור הראשון של מתן-תורה — "אנכי הוי' אלקיך", כחך וחיותך — ש"אנכי מי שאנכי"⁴², שלמעלה מהשגה לגמרי, וקשור עם עצם הנשמה — נעשה "כחך וחיותך", הכח וחיות פנימי של בני".

ולכן, קודם מתן-תורה נדרשת ההכנה הן מצד עצם הנשמה, שתהי' בהמשכה והתגלות — דבר שנעשה ע"י מנין בני, והן מצד כחות פנימיים, שיזדככו ויהיו כלים להעצם — ע"י ספירת העומר⁴³.

* * *

ט. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויאמר לו יהונתן מחר חודש גו'.

* * *

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שכל הילדים — אלו שבאו מחוץ לעיר, ואלו שדרים כאן — יאמרו לחיים, ויקבלו על עצמם ללמוד בהתמדה ושקידה וכו'. ואח"כ הוסיף, שגם אלו שהם לפני גיל עשרים שנה, יאמרו לחיים ויקבלו על עצמם כו', כנ"ל. ואח"כ צוה לנגן "כי אנו עמך"].

י. עומדים אנו ביום הש"ק לאחרי חצות, ששייך כבר ליום שלאחרי⁴⁴: ראש חודש סיון, עליו נאמר⁴⁵ "ביום הזה באו מדבר סיני ויחן שם ישראל כנגד ההר", "כאיש אחד בלב אחד"⁴⁶, שע"ז נעשו מוכנים

אות וקוצא כלל (לקו"ת פ' פנחס ד"ה קדש ישראל פ"ג פ, ב).

43) וב' הכנות אלו, הם לב' הענינים שבמ"ת (א) ביום השישי בסיון, (ב) ביום החמישים לעומר (ראה לקו"ש שם ע' 1001 ובהערה 23).

44) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס רצב.

45) יתרו יט, ב.

46) פרש"י עה"פ. וראה מכילתא שם.

בכל יום נעשה בירור וזיכוך בענין פרטי, וע"ז הולך וניתוסף מיום ליום בכללות הזיכוך והטהרה הנדרשים כהכנה לקבלת התורה, שבזה מתבטאת התשוקה והגעגועים לקבלת התורה (מהנחה בלתי מוגה).

41) ראה בארוכה לקו"ש ח"ג ע' 887 ואילך, וע' 899 ואילך (לעיל ע' 105 ואילך).
42) שהוא למעלה מעלה משם הוי', כי הוא בחי' דלא אתפס בשם ולא אתרמיז בשום

למתן-תורה (כדאיתא במדרשי חז"ל⁴⁷) — כפי שכבר נדפסו הדברים שנאמרו בענין זה⁴⁸, וכל הרוצה יבוא ויטול.

וברצוני עתה להוסיף בזה:

מבואר בתורה אור⁴⁹ אודות מעלת היום דר"ח סיון, "כי בצאת ישראל ממצרים התחילו לספור ספירת העומר . . והם הכנה להיות קבלת התורה בשבועות . . ובשבוע הז' ביום ג' בו (ר"ח סיון) הוא כאילו כבר נכנסה כל השבוע, ונעשו אז ישראל מוכנים ועומדים לקבל כו".

ומבואר בספרים שהיו מכינים את עצמם הן בקו ד"סור מרע" והן בקו ד"עשה טוב⁵⁰.

ובהתאם לכך, כיון שזוהי ההזדמנות האחרונה שנפגשים יחד, באופן של התוועדות, קודם חג השבועות — ברצוני לעורר על ב' ענינים:

ענין א' — בקו ד"עשה טוב:

נהוג כאן שלאחרי חג השבועות נערך "כינוס-תורה"⁵¹. אך לפעמים, כשמבקשים ממישהו לומר דברי תורה, הרי הוא מסרב, תוך כדי התנצלות שאינו מוכן וכו', אף שלאמיתו של דבר בודאי ישנם דברי תורה שמתחדשים בכל יום⁵². ועל זה ברצוני לעורר — שלא יסרכו לבקשה לומר דברי תורה.

וענין א' — בקו ד"סור מרע":

זה כמה שנים שנעשה "סדר", שבעת עריכת סעודות יו"ט בקומה השני⁵³, נכנסים עוד כו"כ אנשים, ותופסים "עמדות" ("מ'פאָראַכאַפּט ערטער"), ומסתכלים על המסובים, איך שפלוגי אוכל, ופלוגי מרכין ראשו לכאן או לכאן, וכיו"ב, ובשביל זה מבזבזים כו"כ שעות במשך היו"ט.

וכל זה — למרות גודל יוקר הזמן בכלל, ובפרט בשבתות וימים טובים, שהם ימי סגולה בכלל, ומלבד זה ישנו ענינו ומעלתו של כל יו"ט בפני עצמו, כמודגש בקריאת היום בתורה וכו', כך, שהיו צריכים לנצל כל רגע ורגע, ובמקום זה, מבזבזים כו"כ שעות במשך היו"ט על ענינים הנ"ל (שהרי אין זה באופן שנוטל עמו ספר שיוכל לעיין בו במהלך הסעודות...).

47) ראה גם שיחת ש"פ במדבר, מבה"ח וער"ח סיון תשי"ט ס"ה ואילך (תו"מ חכ"ה ע' 312).

48) ראה גם תו"מ חכ"ג ע' 52.

49) להעיר מפ"י הרשב"ם ר"פ וישב.

50) בדירת כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ

(החז"ל).

47) ראה דא"ז פ' השלום. ויק"ר פ"ט, ט. נחומא (באבער) יתרו ט.

48) ראה שיחת ש"פ בהו"ב, מבה"ח סיון תשי"ג ס"ד ואילך (תו"מ ח"ח ע' 169 ואילך).

49) יתרו סז, ג.

ולהעיר, שסדר זה נעשה בשנים האחרונות, ותולים זאת בי... שהרי בשנים שלפנ"ז היתה הדלת סגורה, והיו חוששים ליכנס כו', ורק בשנים האחרונות נעשה סדר באופן ד"קופץ בראש"...

אי לזאת, יש לעורר, שמכאן ולהבא, הנה רק מי שמעמדו ומצבו בלימוד התורה, הן בנגלה והן בחסידות, והן בעבודה ד"בכל דרכיך דעהו", הוא (לא רק יותר מה"ממוצע", אלא גם) יותר מ טוב — יכול הוא לבוא ולהיות נוכח בעת הסעודות.

ולהוי ידוע, שיש אפשרות, שכאשר מישהו יבוא לעריכת הסעודות, ישאלו ויבחנו אותו — היום או מחר — לברר האם מעמדו ומצבו ככהנ"ל הוא אכן יותר מ טוב, כך, שאולי לא ישתלם הדבר ("סיועט זיך ניט לוינען"), לא עבורו ולא עבורי...

ובכל אופן, אינני בעל-הבית לסגור את הדלת, וגם אם הייתי בעה"ב, לא הייתי סוגר את הדלת... — אדרבה: הדלת תישאר פתוחה, ואעפ"כ, לא יבואו לשם לבזבו כו"כ שעות במהלך יום סגולה שצריך לנצל כל רגע ורגע שבו.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א: :) עד כאן ה"שאַרפע רייד"⁵⁴.

והעיקר — שתהי' ההכנה למתן-תורה באופן המתאים למארו"ל⁵⁵ — מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן כו", ועי"ז נזכה — כנוסח הברכה של כ"ק מו"ח אדמו"ר — לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

* * *

יא. בפרק⁵⁶ האחרון של מסכת אבות נתבארו דרכי הקנינים של תורה, ומשום זה נקרא פרק זה בשם "קנין תורה". ולכן גם נקבע בהשגחה פרטית, שלומדים פרק זה בשבת שלפני שבועות — "זמן מתן תורתנו"⁵⁷. במשנה החמישית⁵⁸ שבפרק זה שונה התנא: "אל תבקש גדולה

(56) שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"ד בסופו (ע' 1240 ואילך). במהדורא זו ניתוספו ע"י המו"ל עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.

(57) ראה מדרש שמואל רפ"ו דאבות.

(58) ע"פ אדה"ז בסידורו. וראה שער הכולל ספ"ל.

(54) יש לציין, שבעת סעודת חג השבועות, כשהגיע א' מזקני החסידים לומר לחיים כו' והתנצל על שמגיע לסעודה למרות המדובר בהתוועדות זו — הפסיקו כ"ק אדמו"ר שליט"א, באמרו, שכוונתו היתה רק לצעירי אגודת חב"ד (המו"ז).

(55) ברכות כב, א. וש"נ.

לעצמך ואל תחמוד כבוד. יותר מלימודך עשה. ואל תתאוה לשולחנם של מלכים, ששולחנך גדול משולחנם, וכתרך גדול מכתרם. ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך".

מזה שכל הפרק נקרא "קנין תורה", מוכן, שכל ההוראות שפרק זה מלמדנו, הם בנוגע לתורה. ואלו הם ההוראות שבמשנתנו:

(א) שלימוד התורה לא יהי' בשביל "גדולה" ו"כבוד", אלא ללמוד תורה לשמה.

(ב) לעסוק בלימוד התורה יותר ממה שלומדים ומבינים עד כמה צריכים ללמוד, או יותר ממה שרגילים (לימוד מלשון רגילות) ללמוד (מהלשון "יותר מלימודך עשה", משמע לכאורה שמדובר כאן אודות עשיית המצוות, שיעסקו בקיום המצוות יותר מכפי שמבינים ורגילים לעשות. אבל מזה שהתנא קבע הוראה זו בפרק זה, מוכח, שגם הוראה זו היא בנוגע לתורה).

(ג) שלא להתאוות ל"שולחנם של מלכים" — הטובה של מלכים — שזהו מניעה ללימוד התורה, כי ה"שולחן" וה"כתר" של תורה גדול יותר מ"שולחנם" ו"כתרם" של מלכים.

(ד) שלא ידאג אודות השכר עבור לימוד התורה (ולהמנע מלימוד התורה בגלל זה), כי "נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך".

יב. במשנה זו יש להבין כמה דיוקים:

(א) מדוע גבי "גדולה" אומר התנא "אל תבקש" (אל תחפש), וגבי כבוד — "אל תחמוד"; ביקוש־חיפוש בא ע"י סיבה, שרוצה את המבוקש — ע"י "תחמוד", וא"כ, בביקוש, מודגשת שייכותו של האדם אל הדבר המבוקש יותר מאשר בהחמדה (שהרי לפעמים יכול להיות שהחמדה לא תביא את האדם לבקש בפועל את הדבר שמתאוה אליו⁵⁹). ומזה שגבי גדולה נאמר הלשון "אל תבקש" ולא "אל תחמוד" (כמו בכבוד), מוכח, ש"גדולה" הו"ע שמותר לחמוד, אלא שאסור לבקשו.

(ב) מדוע נאמר "יותר מלימודך עשה"? — כיון שמדובר כאן אודות לימוד התורה, הול"ל "יותר מלימודך למד", ולא "עשה"?

(ג) מדוע צריך להורות "ואל תתאוה לשולחנם של מלכים" — מדוע יעלה בכלל על הדעת להתאוות ל"שולחנם של מלכים"?

יתירה מזה: כיון שהוראה זו באה לאחרי ההוראות שלפני, מובן, שאפילו לאחרי קיום ההוראות הקודמות — שלא לבקש גדולה ולא לחמוד כבוד — יש עדיין צורך באזהרה "אל תתאוה לשולחנם של מלכים"; וכל כך קשה לפעול על האדם שלא יתאוה לשולחנם של מלכים (אפילו גם אצל מי שכבר קיים את ההוראות הקודמות), שמוכרחים ליתן לו טעם — "ששולחנך גדול משולחנם וכתרך גדול מכתרם", בה בשעה שבנוגע להוראות הקודמות, שעליהם צריכים לכאורה להזהיר יותר, אין נתינת טעם.

ועוד: מהטעם "ששולחנך גדול משולחנם" גופא, מובן, ששולחנם הוא דבר חשוב, והי' צריך להתאוות אליו, אלא ששולחנך גדול יותר.

ד) גם אינו מובן מדוע בטעם "שולחנך גדול משולחנם" מוסיף "וכתרך גדול מכתרם" — "כתר" מאן דכר שמי? הרי הוא מתאוה רק ל"שולחנם של מלכים", ואילו ל"כתרם" אינו מתאוה מלכתחילה (אם יעשה לעצמו כתר המלך, יהי' מורד במלכות), ולמה מוסיף "וכתרך גדול מכתרם"?

ה) גם אינו מובן מה שמסיים "ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך": לאחרי שמודיעים לו "ששולחנך גדול משולחנם וכתרך גדול מכתרם", הרי בודאי יעזוב כבר את כל הענינים ויתמסר לתורה, וא"כ, לשם מה צריך התנא להבהיר ש"נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך"?

יג. והביאור בזה:

הגם שעצם מצות לימוד התורה היא לידע חכמתו ורצונו של הקב"ה, אפילו אם מציאות של ההלכה הנלמדת לעולם לא תהי' נוגעת לפועל, ובלשון רבינו הזקן⁶⁰: "ואף אם לא הי' ולא יהי' הדבר הזה לעולם לבוא למשפט על טענות ותביעות אלו" — יש בכל זאת מעלה בלימוד הלכה שנוגעת לפועל, כי, בכדי לפסוק הלכה למעשה יש צורך להתייגע יותר, והלימוד הוא יסודי ועמוק הרבה יותר⁶¹.

וכיון שכן, הרי יש מקום שירצה להיות מורה הוראה (הלכה למעשה) — לא בכדי שיתנו לו כבוד, אלא בכדי שהלימוד יהי' באופן נעלה ועמוק הרבה יותר.

(בהמשך תרס"ו ע' תיז ואילך). וראה ג"כ

60) תניא פ"ה.

ירושלמי ביכורים פ"ג ה"ג: ר' זעירא כו'.

61) ראה ד"ה כה אמר ה' תרס"ז ואילך

ועל זה אומר התנא: "אל תבקש גדולה" — להיות מורה הוראה, כי, תורה צריכים ללמוד לשמה, ללא חשבונות כלל, ואם יצטרך להיות מורה הוראה⁶², אזי יזמינו לו זאת מלמעלה.

וזהו דיוק הלשון "אל תבקש גדולה לעצמך" — לא כמו גבי כבוד, שהלשון הוא "ואל תחמוד":

ככבוד — אין מעלה, ואדרבה: "הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם"⁶³, ולכן "אל תחמוד כבוד"; לא זו בלבד שלא תבקש כבוד, אלא גם לא תחמוד זאת.

משא"כ גדולה — יש בה מעלה, שלכן מותר לרצות בכך, ויתירה מזה: צריך לרצות בכך, כיון שעיי"ז יתוסף אצלו בלימוד התורה, אבל "אל תבקש גדולה" — אין צורך לחפש זאת⁶⁴.

יד. וכיון ש"כבוד" אסור אפילו לחמוד, וגם "גדולה" אסור לבקש — ומי יודע אם יזמינו לו זאת מלמעלה — יכול האדם לחשוב לעצמו: מאחר שאין לו פניות אישיות בלימודו, וצריך ללמוד תורה רק בגלל היותה חכמתו ורצונו של הקב"ה — לא תהי' לו חיות בלימוד התורה (שהרי לנפש הבהמית יש חיות⁶⁵ רק כאשר יכול להשיג גדולה וכבוד).

ולכן אומר התנא ומדייק בלשונו: "יותר מלימודך עשה" — עשי' מלשון כפי⁶⁶ — אפילו אם אין לך חיות בלימוד התורה, עליך לכפות את עצמך וללמוד מתוך קבלת־עול יותר מהרגילות והתענוג ("געשמאָק") שלך.

טו. לאחרי שכבר פועלים על יהודי שלומד תורה, לא לשם פניות, אלא בדרך כפי' וקבלת־עול, להתייגע בתורה יותר מהתענוג שלו — אזי מבטיח הקב"ה: "אם בחוקותי תלכו — שתהיו עמלים בתורה (יותר

63 אבות פ"ד מכ"א.

64 וכבירו שלמי שם: "קיבל עלי' ממנית".

65 שבאופן כזה צ"ל לימוד התורה, ודוקא ע"י חיות דנה"ב תורתו משתמרת (עירובין נד, רע"א. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ט. ונת' בתניא פל"ז).

66 וכמו מעשין על הצדקה (ראה ב"י לטיו"ד סרמ"ח). וראה לקו"ת בחוקותי מח, א.

62 והרי מי שביכלתו להיות מורה הוראה, חייב להיות מורה הוראה, כמארז"ל (סוטה כב סע"א) "מאי דכתיב (משלי ז, כו) כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגי", כי רבים חללים הפילה, זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה, ועצומים כל הרוגי, זה ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה, והיינו, שחומר הענין ד"ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה" הוא באותה מדה — ועוד יותר — מאשר "ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה" (מהנחה בלתי מוגה).

מלימודך עשה) — ונתתי גשמיכם בעתם וגו' 67, שיתן לו כל צרכי העולם, והיהודי נעשה בעל-הבית ומלך — מאן מלכי רבנן 68 — על העולם 69. ועל זה מורה התנא — "ואל תתאוה לשולחנם של מלכים": אע"פ שע"י תורתו קיבל "שולחנם של מלכים", אין לו להתאוות לכך. וזהו שמדייק התנא בלשונו — "ואל תתאוה כו'": לא נאמר שעליו לעזוב "שולחנם של מלכים", שלא יהי' לו עסק עם העולם וענינים גשמיים, אדרבה, עבודת הבירורים היא בתוך העולם, להתעסק עם הדברים הגשמיים על-מנת לבררם; אבל דורשים ממנו שלא יהי' לו בזה תאוה 70 ותענוג 71.

אך יכולים לשאול: כיון שהמכוון ב"שולחנם של מלכים" הוא לעבודת הבירורים של הדברים הגשמיים — וע"י בירור הניצוצות שבדברים הגשמיים נעשית עלי' בהאדם המבררם 72 — מדוע מזהירים "ואל תתאוה לשולחנם של מלכים"?

גבי "אל תבקש כו' ואל תחמוד יותר כו' עשה", לא נאמר טעם, כי, מה שאין לבקש גדולה ולא לחמוד כבוד, וצרכים ללמוד תורה מתוך קבלת-עול, הרי זה דבר המובן; ורק גבי "ואל תתאוה לשולחנם של מלכים", עבודת הבירורים, יש צורך בנתינת טעם].

ועל זה אומר התנא — ששולחנך גדול משולחנם וכתרך גדול מכתרם":

ככל שתגדל העלי' שע"י בירור הדברים הגשמיים, מצד גודל מעלת שורש הניצוצות שבהם — אין זה מגיע לעלי' שנעשית ע"י לימוד התורה. ע"י התורה נעשים חז עם מלך מלכי המלכים הקב"ה, והרי זה עילוי גדול הרבה יותר ממה שנעשה "מלך" על עניני העולם, כיון שכאן

67 ר"פ בחוקותי ובתו"כ ופרש"י עה"פ.
 68 ראה גיטין סב, א. זח"ג רנג, ב.
 69 להעיר מדרו"ל (ספרא הובא ברש"י) ועץ השדה יתן פריו דאילני סרק יעשו פירות.
 70 כלומר: עיקר הטענה היא על ענין התאוה, וכמדובר בזה (ראה שיחת פורים שנה זו סנ"ט ואילך (לעיל ע' 226 ואילך)), אשר, הן אמת שיש צורך בדברים הגשמיים, כמו אכילה ושת"י ודומיהם, אבל, מהו הצורך שתהי' ההנאה מזה, שלכן צריך להוסיף מלח במאכל, כדי שיערב לחיכו...
 ולהעיר גם ממה שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר (סה"ש תרצ"ו ע' 157) אודות דברי אביו, כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, בסעודת ערב יוהכ"פ — סעודת מצוה — לא' האורחים שהוסיף מלח למאכל: הא מניין לך שבערב יוהכ"פ צריך להיות טעם במאכל וכו' (מהנחה בלתי מוגה).
 71 ראה תניא רפ"ז.
 72 ראה לקו"ת צו יג, ב. אמור לח, ג. ועוד.

מתאחד הוא עם "מלך מלכי המלכים". ולכן, אף שאמנם נדרש להיות בעולם ולעסוק בעבודת הבירורים, מ"מ, צריכים לדעת שלא זו היא תכלית העלי' — "שולחן גדול"⁷³.

ועדיין יכולים לחשוב, שמעלת לימוד התורה על עבודת הבירורים היא רק בנוגע לפנימיות, אבל בנוגע למקיף גדלה מעלת עבודת הבירורים, כיון שהניצוצות שבדברים הגשמיים שרשם נעלה ביותר.

ועל זה אומר "ששולחן גדול משולחנם וכתרך גדול מכתרם": לא רק ה"שולחן" של תורה — פנימיות ("שולחן" (מאכל) מורה על פנימיות) — "גדול משולחנם", אלא גם "כתרך" — מקיף, כתר ועטרה על הראש — "גדול מכתרם"⁷⁴.

טז. אך היצה"ר הוא אומן במלאכתו⁷⁵, "א קלוגינקער"⁷⁶, ויש לו המצאות ותחבולות שונות כיצד להסיר את האדם מדרך הישר. ולכן, לאחר ביאור כל העילויים שבתורה, צריך התנא להוסיף "ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך":

היצה"ר יכול לטעון ליהודי: הן אמת שבלימוד התורה ישנם כל העילויים, אבל כיון שנכשלת בחטא — שהרי "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא"⁷⁷, ומוכן מצבו של מי שצריך להתברך "הלואי בינוני"⁷⁸ — אין ערך לתורה שלך, ואדרבה, ע"י לימוד התורה הנך מוסיף חיות בקליפה, ובמילא מוטב שלא תלמד, וכמ"ש⁷⁹ "ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי".

ועל זה מסיים — "ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך": אין להתחשב עם הטענות של היצה"ר, כי אם ללמוד תורה⁸⁰,

אלא מפני שיהיו פנויין בתורה וחכמתה כו' לדעת את ה' בלבד. ואכ"מ.

74 ראה תניא פכ"ג (ובהגהות הצ"צ לשם). המשך תרס"ו בסופו. ועוד.

75 ראה שבת קה, ב.

76 ראה תו"מ ח"ח ע' 117. וש"נ.

77 קהלת ז, כ.

78 ראה לעיל ע' 342. וש"נ.

79 תהלים נ, טז.

80 ראה תניא ספ"ט. ה' ת"ת לאדה"ז פ"ד סה"ג.

73 עפ"ז יובן עומק דברי הרמב"ם, שאף לאחר הודיעו שלהיות אוכל ושותה מאכלות טובות ועד"ז בכל עניני הגוף, אין בהם תועלת ואינם טובה גדולה ואין הנפש מתאוה להם ומחמתן כו' וכו' (הל' תשובה פ"ח ה"ו, עיי"ש) — מבאר באריכות (סוף הל' מלכים): לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח לא כדי כו' ולא כדי לאכול ולשתות ולשמוח כו' — דמאי קמ"ל? ובחידוש זה מסיים וחותרם ספרו הגדול משנה תורה! ועי' הנ"ל בפנים מובן ויומתק גם סיום דברי הרמב"ם שם:

כי סוף-סוף "לא ידח ממנו נדח"⁸¹, כל אחד מישראל יחזור בתשובה, ואז יעלה את התורה והמצוות לקדושה, ויקבל שכר הפעולה.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א סיים במשנת⁸² "רבי חנני' בן עקשיא אומר רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות"⁸³, וביאר, שענין הרצון הוא נעלה יותר אפילו מעונג⁸⁴, והרצון הוא "לזכות את ישראל" עי"ז ש"הרבה להם תורה ומצוות" באופן שנוסף על כללות הענין דתומ"צ שישנו אצל כל ישראל בשוה, יש לכל אחד מישראל חלקן הפרטי בתורה, וכן מצוה מיוחדת שבה צריך להיות "זהיר טפי"⁸⁵].

(83) ראה גם לקו"ש חי"ז ע' 411 ואילך.

(84) ראה המשך תרס"ו ס"ע סג ואילך.

(85) לשון חז"ל — שבת קיח, ב.

(81) ע"פ שמואל-ב יד, יד. וראה תניא

והל' ת"ת שם.

(82) מכות כג, ריש ע"ב.